«І кружыцца планета Куляшова»

Тэхналагічная карта ўрока па беларускай мове ў 6класе

Т. П. Дзіндзікава,

настаўніца гімназіі № 4 г. Магілёва

Тэма: Займеннік як часціна мовы: агульнае значэнне, марфалагічныя прыметы, сінтаксічная роля. Пачатковая форма. Разрады займеннікаў па значэнні.

Мэты:

навучальная: да канца ўрока вучні **павінны ведаць** асаблівасці займенніка як часціны мовы, яго марфалагічныя прыметы, сінтаксічную ролю ў сказе, функцыю ў маўленні ;

развіццёвая: павінны **ўмець** знаходзіць і ўжываць займеннікі ў тэксце, вызначаць іх пачатковую форму, марфалагічныя прыметы, сінтаксічную функцыю, разрад па значэнні; рабіць самаацэнку сваіх пісьмовых і вусных вучэбных дасягненняў;

выхаваўчая: выхоўваць у дзяцей пачуццё гонару і павагі да роднага слова, да літаратурнай спадчыны **праз выкарыстанне матэрыялу пра А.Куляшова і творы пісьменніка**; спрыяць развіццю цікавасці да беларускай мовы як прадмета, стварыць на занятках атмасферу ўзаемапавагі ў калектыве, заахвочваючы імкненне дзяцей да ўзаемадапамогі.

Тып урока: вывучэнне новага матэрыялу.

Тэхналогія прадуктыўнага навучання.

Абсталяванне: Красней, В.П., Лаўрэль, Я.М., Рачэўскі, С.Р. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 –га кл. агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання / В.П.Красней, Я.М.Лаўрэль, С.Р.Рачэўскі. – Мінск: НІА, 2009; апорны матэрыял, наглядны матэрыял па тэме (прэзентацыя «Займеннік як часціна мовы: агульнае значэнне, марфалагічныя прыметы, сінтаксічная роля. Пачатковая форма. Разрады займеннікаў па значэнні», слайды з матэрыялам пра А.Куляшова, тэставыя заданні, можна электронныя, напрыклад My Text), бланкі для выканання заданняў «Практычныя заданні», дадаткі 1, 2, 3, 4, 5; тэхнічнае (мультымедыйны праектар), камп’ютар (камп’ютары, калі выконваецца электронны тэст).

Заўвага: асаблівасцю прадуктыўнай тэхналогіі з'яўляецца тое, што гэта тэхналогія навучання рэалізуецца праз алгарытм, які ўключае сем этапаў (і на кожным этапе настаўнік можа выкарыстоўваць розныя формы, метады дзейнасці ў залежнасці ад мэт, узроўню і здольнасцей вучняў):

1. **Прапедэўтычная практыка.** Тлумачальны слоўнік дае наступнае азначэнне гэтаму тэрміну: прапедэўтычны – уводны курс якіх-небудзь ведаў, курс, які ўяўляе сабой кароткі, элементарны змест гэтых ведаў. На гэтым этапе настаўнік арганізоўвае выкананне дыягнастычнага задання, якое дазваляе ўбачыць валоданне папярэднім матэрыялам і падрыхтаванасць да ўспрыняцця новых ведаў. Арганізоўвае карэкцыю.
2. **Арыентацыя.** Настаўнік тлумачыць мэту, вызначае аб'ём і структуру работы, характарызуе змест урока, сувязь яго з вывучаным матэрыялам, інфарміруе, як будзе вывучацца новы матэрыял, як будуць ацэньвацца вынікі. Высвятляе і ацэньвае сфарміраванасць у вучняў арыенціровачнай асновы дзейнасці.
3. **Прэзентацыя.** Прэзентацыя—на гэтым этапе тлумачыцца вучэбны матэрыял, дэманструюцца адказы, прыводзяцца прыклады, здзяйсняецца дыягностыка ведання і разумення вучэбнага матэрыялу. Пры неабходнасці настаўнік арганізоўвае карэкцыю ведаў.
4. **Практыка на прыкладах.** Ля дошкі або лепш на экране з мультымедыйным праектарам разбіраюцца прыклады выканання заданняў. Арганізоўваецца выкананне заданняў у групах, тройках, парах вучняў.
5. **Практыка, якой кіруюць.** Настаўнік арганізоўвае самастойнае выкананне заданняў вучнямі. Абыходзіць увесь клас, дапамагае, кансульціруе, правярае.
6. **Незалежная практыка ў класе.** Выкананне практыкаванняў адбываецца без дапамогі настаўніка. Настаўнік кансульціруе тых вучняў, якія не справіліся на папярэднім этапе.
7. **Дамашняя самастойная практыка.** Настаўнік вызначае аб'ём і складанасць дамашняй самастойнай працы.

Ход урока

Арганізацыйны момант (2-3 хвіліны).

Мэта: псіхалагічна настроіць вучняў на дзейнасць.

Задача: стварэнне добразычлівай рабочай атмасферы; наладжванне кантакту з

аўдыторыяй.

Гучыць музыка, спачатку гучна, потым цішэй (Э.Наско. Вакальная музыка «Рамансы на вершы А.Куляшова» або мелодыя «Алеся» (на верш А.Куляшова «Бывай» , музыка І.Лучанка).

Дзейнасць настаўніка	**Дзейнасць вучняў**
1. Вітаецца з вучнямі, выказвае спадзяванне на ўзаемападтрымку на ўроку. 2. Чытае радкі з верша Пімена Панчанкі «Куляшову», тлумачыць, што А.Куляшоў – наш зямляк, юбіляр гэтага года. На ўроку будзе магчымасць дакрануцца да спадчыны пісьменніка, бо ў якасці практычнага матэрыялу выкарыстоўваюцца ўрыўкі з вершаў паэта, выказванні пра пісьменніка. 3. Задае пытанне: «Якая навучальная ўстанова ў нашым горадзе носіць імя А.Куляшова?»	Слухаюць, успрымаюць словы настаўніка, настройваюцца на ўзаемадзеянне. Адказваюць: Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А.Куляшова.

<u>**1.Прапедэўтычная практыка** (5 хвілін).</u>

Мэта: псіхалагічная і пазнаваўчая гатоўнасць вучняў да атрымання новых ведаў.

Задачы: арганізаваць уваходную дыягностыку, убачыць валоданне папярэднім матэрыялам, падрыхтаваць да ўспрыняцця новых ведаў.

Дзейнасць настаўніка	**Дзейнасць вучняў**
1. Арганізуе франтальнае апытванне з мэтай паўтарэння тэарэтычнага матэрыялу: *а) які раздзел мовазнаўства вывучаем?* *б) што сабою ўяўляе гэты раздзел?* в) *дайце азначэнне паняцця «часціны мовы»?* г) *колькі існуе часцін мовы?* д) *на якія групы падзяляюцца часціны мовы?* е) *колькі самастойных часцін мовы? Пералічыце іх.* ж) *чаму іх называюць самастойнымі?* з) *з якімі самастойнымі часцінамі мовы мы пазнаёміліся ў 6-ым класе?*	**1**. Адказваюць на пастаўленыя пытанні: *а) марфалогія;* *б) марфалогія –гэта раздзел мовазнаўства (навука аб мове), у якім словы вывучаюцца як часціны мовы;* *в) часціны мовы – гэта такія разрады слоў, якія характарызуюцца пэўнымі агульнымі лексічнымі значэннямі, марфалагічнымі прыметамі і сінтаксічнымі функцыямі;* *г) дзесяць;* *д) самастойныя, службовыя і выклічнік;* *е) шэсць—назоўнік, прыметнік, лічэбнік, дзеяслоў, займеннік, прыслоўе;* *ж) маюць самастойнае лексічнае значэнне, адказваюць на пэўныя пытанні, маюць марфалагічныя прыметы, выконваюць пэўную сінтаксічную функцыю;* *з) з назоўнікам, прыметнікам, лічэбнікам.*
2. Арганізуе аналітычную работу з тэкстам (дадатак 1). **Аналітычная гутарка:** ✓ *Зачытайце паэтычныя радкі, захоўваючы арфаэпічныя*	**2.** Зачытваюць тэкст (па адной страфе), адказваюць на пастаўленыя пытанні. Магчымыя адказы вучняў на пастаўленыя пытанні пры аналітычнай гутарцы: ✓ *Да самастойных—адказваюць на*

нормы, вызначце, да якіх часцін мовы , самастойных ці службовых, і чаму адносяцца выдзеленыя словы? ✓ *Выдзеленыя словы называюць канкрэтныя прадметы, прыметы ці толькі ўказваюць на іх?* (**Заўвага:** настаўнік тлумачыць, што пад паняццем «вы» пісьменнік мае на ўвазе сваіх былых паплечнікаў, аднадумцаў, таварышаў маладосці). ✓ *Да якіх самастойных часцін мовы падобныя выдзеленыя словы?* ✓ *Ці ведаеце, якія гэта самастойныя часціны мовы?* ✓ *Чаму такая назва гэтай часціны мовы?* ✓ *Такім чынам, над якой самастойнай часцінай мовы пачынаем працаваць?*	*пытанні (хто, што, які, чый, з'яўляюцца членамі сказа).* ✓ *Указваюць.* ✓ *Да назоўнікаў, прыметнікаў.* ✓ *Займеннікі.* ✓ *Замяняюць іншыя словы з папярэдніх сказаў…* ✓ *Займеннікам*

<u>2. Арыентацыя</u> <u>(8-9 хвілін).</u>

Мэта: матывацыя на вучэбную дзейнасць.

Задача: высвятлянне і ацэньванне сфарміраванасці ў вучняў ведаў і навыкаў па папярэднім матэрыяле; стварэнне ўмоў для разумення мэты, зместу, структуры ўрока; арыентаванне на самаацэнку дзейнасці.

Дзейнасць настаўніка	Дзейнасць вучняў
• **Настаўнік тлумачыць мэту, вызначае аб'ём і структуру работы, характарызуе змест урока, сувязь яго з вывучаным матэрыялам, інфарміруе, як будзе вывучацца новы матэрыял, як будуць ацэньвацца вынікі:** *«такім чынам, мы працягваем з вамі працу па раздзеле «марфалогія», мэта нашага ўрока – асэнсаваць асаблівасці займенніка як часціны мовы; арыентую вас, што вы самі будзеце сябе ацэньваць па наступных пытаннях (дадатак 5), працаваць на лістках з дыдактычным матэрыялам,* ***і ўвесь матэрыял, з якім мы будзем працаваць на ўроку , сказы, тэксты, -- гэта творы нашага земляка, Аркадзя Куляшова, юбіляра гэтага года –*** *(настаўнік зачытвае матэрыял пра пісьменніка – кароткія біяграфічныя звесткі, радкі, якія выражаюць эстэтычнае крэда паэта, матэрыял пра зборнік вершаў «Маналог», з якога будуць выкарыстаны вершы на ўроку, арыентуе вучняў на асэнсаванне асобы пісьменніка з мэтай стварэння ўласных выказванняў пра асобу пісьменніка)*	Вучні слухаюць, успрымаюць зрокава і на слых інфармацыю, звяртаюць увагу на крытэрыі для самаацэнкі дзейнасці на ўроку (дадатак 5)

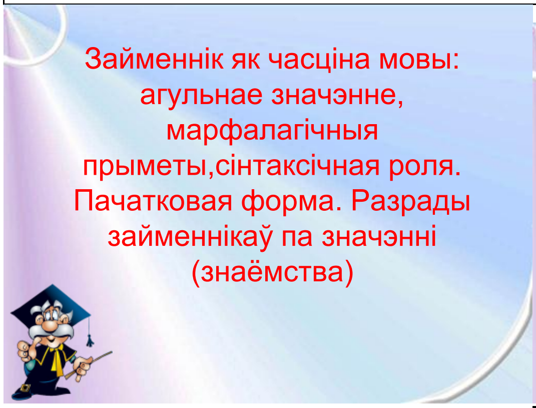

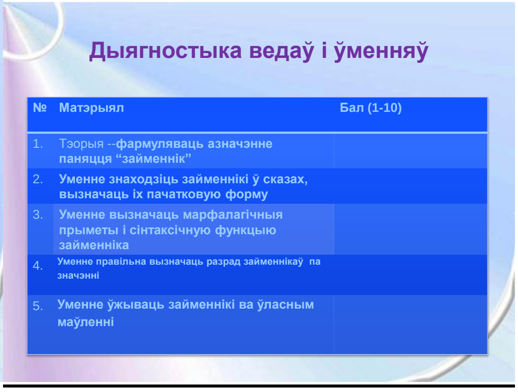

Дзейнасць настаўніка	Дзейнасць вучняў

• **Лексічная хвілінка:** тлумачэнне значэння слова «маналог». • Настаўнік акрэслівае праблемнае пытанне : **аб чым маналог Аркадзя Куляшова?** (Арыентацыя вучняў на адказ у канцы ўрока) • Арганізуе працу з тэкстам: знайсці займеннікі і вызначыць іх разрад (вучні ведаюць з малодшай школы асабовыя займеннікі), сінтаксічную функцыю і назваць пачатковую форму. *Стаю і з пачуццём неўтаймаваным* *Гляджу на след блакітны за кармой,* *Як быццам я плыву не акіянам,* *А Бесяддзю – жаданаю ракой.* *Плыву па ёй! Як хлопчыку малому,* *Паслаў мне лёс блакітную раку –* *Праз цёмны акіян яна дадому* *Мяне вядзе , як маці, за руку.* *…………………………………………………* *(«Стаю і з пачуццём неўтаймаваным* *Гляджу на след блакітны за кармой…» 1962)* • **Арфаграфічная хвілінка** (на паўтарэнне : растлумачыць падкрэсленыя арфаграмы). • **Заўвага для цікаўных:** 'неўтаймаваны'– такі, якога цяжка, немагчыма ўтаймаваць, стрымаць, сцішыць.// Надзвычайны ў сваім праяўленні, вельмі моцны. • **Самастойная праца** з тэарэтычным матэрыялам падручніка на с. 179, с.180 з мэтай удакладнення , паглыблення ведаў пра займеннік. • **Робім вывад** пра займеннік як самастойную часціну мовы (на аснове ведаў з малодшай школы, уласных назіранняў, матэрыялу правіла ў	Выказваюць сваё разуменне значэння слова «маналог», параўноўваюць з азначэннем са слоўніка. Зачытваюць верш, знаходзяць займеннікі (яны ўсе асабовыя), называюць іх пачатковую форму, вызначаюць сінтаксічную функцыю. Тлумачаць арфаграмы (на паўтарэнне). Вучні самастойна перачытваюць правілы на старонках 179, 180 . **Прагназуемыя вывады:** займеннік – гэта самастойная часціна мовы, якая указвае на прадметы, прыметы, колькасць, але не называе іх; пачатковая форма займенніка – форма назоўнага склону адзіночнага ліку; займеннік **сябе** не мае

падручніку на старонках 179, 180): 1) займеннік абазначае ці ўказвае на прадмет, прымету, колькасць? 2) якая пачатковая форма для займенніка? 3) што можаце сказаць пра займеннік ***сябе***? 4) якую сінтаксічную функцыю можа выконваць займеннік? 5) як вы думаеце, ці толькі існуюць асабовыя займеннікі ?	назоўнага склону; займеннік можа быць як галоўным, так і даданым членам сказа; існуюць, акрамя асабовых, займеннікі іншых разрадаў

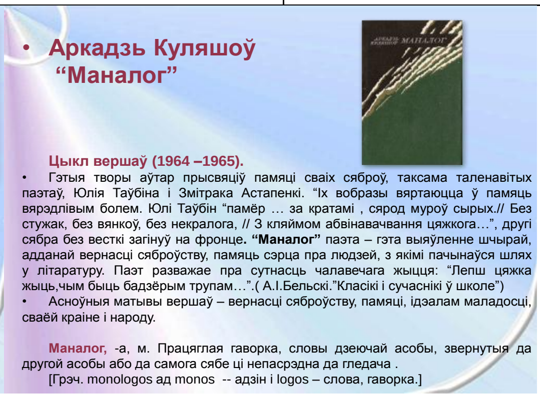

3-4.Прэзентацыя + практыка на прыкладах (5-8 хвілін).

Мэта: азнаямленне вучняў з разрадамі займеннікаў.

Задача: арганізаваць пазнаваўчую дзейнасць вучняў, дыягностыку ведання і разумення вучэбнага матэрыялу, карэкцыю ведаў.

<table>
<tr><th>Дзейнасць настаўніка</th><th>Дзейнасць вучняў</th></tr>
<tr><td>Азнаямленне з новай інфармацыяй.

1. Прэзентацыя тэмы «Разрады займеннікаў» (у вучняў – памятка, дадатак 3).

Арганізацыя практычнай дзейнасці.

2. Зачытайце ўслых паэтычныя радкі А.Куляшова, захоўваючы арфаэпічныя нормы, знайдзіце займеннікі, вызначце іх разрад па значэнні, назавіце пачатковую форму</td><td>1. Знаёмяцца з матэрыялам «Разрады займеннікаў» (памятка-дадатак 3).

2. Вучні зачытваюць урыўкі з вершаў, захоўваючы арфаэпічныя нормы, знаходзяць займеннікі, вызначаюць іх разрад і пачатковую форму.
1. Я (асаб.)—вязень твой (прынал.), а ты (асаб.)– мая (прынал.)турма,
Асуджан я (асаб.) любоўю пажыццёва.
Зняволенне маё (прынал.) датэрмінова
Ты (асаб.) скараціць спяшаешся дарма. («Да паэзіі»)
2. Дзе б я (асаб.) ні быў, дзе б мне (асаб.) ні давялося
Убачыць дол сівы ад палыну,
Пякуча сэрца сціснецца, і лёс я (асаб.)
Загінуўшых без вестак памяну. («Маналог»)
3.Мне (асаб.) нечым (неазнач.) перад вамі (асаб.) ганарыцца,
Сябры!.. Адны ў нас (асаб.) пушчы і палі,
Засмаглымі радкамі з іх (прынал.) крыніц мы (асаб.)
Адзін і той (указ.) жа халадок пілі. («Так, мы – сябры па сэрцу і па зброі»)
4. ...Хай згублены сляды іх (прынал.) захавання,
Не страчаны іх (прынал.) сувязі з зямлёй.
…………………………………………….
Яна (асаб.) для іх (асаб.)– не вечны супакой,
А месца пасмяротнага спаткання,
Прызначанага ў памяці маёй (прынал.).
Пакуль жыву, яны (асаб.) жывуць са мной (асаб.).
(«Адзін памёр ад тыфусу брушнога…»)</td></tr>
</table>

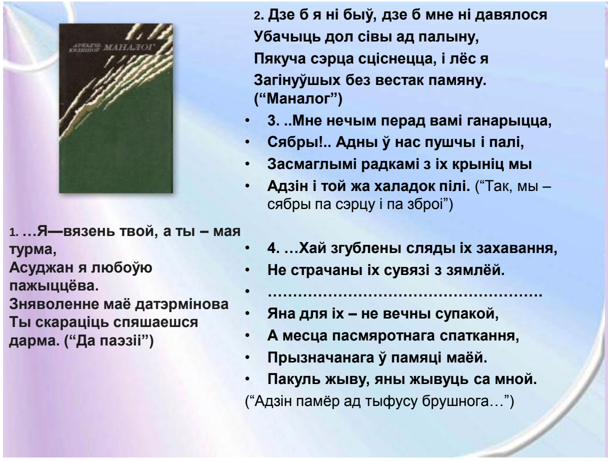

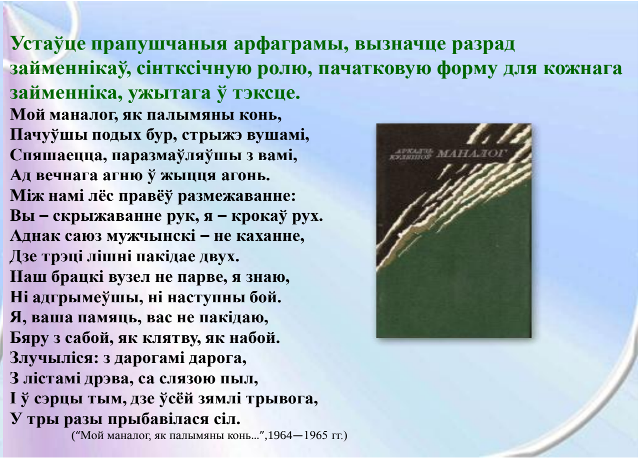

<u>Фізкультхвілінка</u>, можна пад пэўную мелодыю (2 хвіліны).

Усе ўсталі, усміхнуліся,

Тут налева павярнуліся, і направа азірнуліся.

І яшчэ так два разы.

Кожны вучань рукі ў бокі

І пусціўся тут жа ў скокі.

Хопіць нам усім плясаць,

Трэба далей працаваць.

<u>5.Практыка, якой кіруюць</u> <u>(5 хвілін).</u>

Мэта: выпрацоўка навыкаў па вучэбным матэрыяле.

Задача: арганізаваць самастойнае выкананне заданняў вучнямі, узаемаправерку, карэкцыю ведаў.

Дзейнасць настаўніка	**Дзейнасць вучняў**
Арганізуе самастойную працу: уставіць прапушчаныя арфаграмы, вызначыць разрад займеннікаў, марфалагічныя прыметы, сінтаксічную ролю, пачатковую форму для кожнага займенніка, ужытага ў тэксце (дадатак 2).	Вучні самастойна выконваюць заданне -- устаўляюць прапушчаныя арфаграмы, вызначаюць разрад займеннікаў, марфалагічныя прыметы, сінтаксічную ролю, вусна называюць потым пачатковую форму для кожнага займенніка, ужытага ў тэксце, абменьваюцца лісткамі з

Абыходзіць клас, дапамагае, кансульціруе, правярае. **Заўвага:** можна прапанаваць выконваць па варыянтах, у залежнасці ад колькасці строф – па 2 страфы на варыянт	практыкаваннямі і правяраюць адзін у аднаго, даюць кансультацыю, просяць дапамогі, калі трэба, у настаўніка; потым зачытваюць і каменціруюць

6.Незалежная практыка ў класе (8 хвілін).

Мэта: праверыць узровень засваення вучэбнага матэрыялу.

Задача: стварыць умовы для выканання дыягнастычнай тэставай работы.

Дзейнасць настаўніка	**Дзейнасць вучняў**
1. Арганізуе самастойнае выкананне вучнямі дыягнастычнага тэставага задання (дадатак 4), кансульціруе тых вучняў, у якіх узніклі цяжкасці на папярэднім этапе. **2.** Арганізуе самаправерку. **3.** Прапануе вучням працягнуць думку адным сказам, ужываючы займеннікі і адказваючы на праблемнае пытанне :»**Аб чым маналог Аркадзя Куляшова?»** Слухае выказванні вучняў, выпраўляе недахопы ў маўленні, падкрэслівае правільныя і найбольш змястоўныя выказванні	Вучні самастойна выконваюць дыягнастычнае тэставае заданне, правяраюць і ацэньваюць сябе самі (кожнае заданне –1 бал): Адказы: 1.-3); 2.-Лічэбнік. 3.—Сем. 4. – Азначэнне. 5.—Прыналежны. Магчымыя адказы. *Маналог Аркадзя Куляшова – гэта… «маналог **нашага** земляка аб **сваім** жыцці і аб лёсе **іншых** пісьменнікаў»; …усхваляваны маналог пра **тых** людзей, **якія** ва ўпартым змаганні з **усякімі** варожымі абставінамі застаюцца непераможнымі духоўна; …паэтычны маналог мастака слова, патрыёта з **кожным** суайчыннікам і нашчадкам **сваім**; …жывая памяць пра гераічнае мінулае **нашага** народа».*

7.Дамашняя самастойная практыка (2 хвіліны).

Мэта: выкананне творчай работы.

Задача: акцэнтаванне ўвагі на неабходнасці паўтарэння і засваення тэарэтычных ведаў і практычных навыкаў па ўжыванні займеннікаў у маўленні.

Дзейнасць настаўніка	**Дзейнасць вучняў**
Прапануе вучням уважліва пераасэнсаваць тэарэтычны матэрыял падручніка , параграф №49, матэрыял памяткі-дадатка 3; стварыць міні-выказванне , выкарыстоўваючы займеннікі, на тэму «Наш зямляк – Аркадзь Куляшоў»	Вучні слухаюць, запісваюць дамашняе заданне

Рэфлексія (2-3 хвіліны).

Дзейнасць настаўніка: прапануе вучням праставіць балы за кожны крытэрый (дадатак 5), выстаўленне адзнак на аснове гэтых балаў (сярэдні бал праастаўляецца вучням, якія жадаюць, астатнія дапрацуюць на наступным уроку).

Дзейнасць вучняў: самастойна прастаўляюць балы, паказваючы маніторынг ведаў па наступных пытаннях (дадатак 5).

Дзейнасць настаўніка (задае пытанні, слухае, аналізуе):

- ✓ **Якія складанасці ўзніклі? Чаму?**
- ✓ **За які крытэрый паставілі самы нізкі бал?**
- ✓ **Над чым трэба папрацаваць?**

Заключнае слова настаўніка: Такім чынам, на дадзеным уроку ўся праца была накіравана не толькі на асэнсаванне асаблівасцей займенніка як самастойнай часціны мовы і адпрацоўку навыкаў па дадзенай тэме, але і на асабістыя вашы якасці – на выхаванне пачуцця павагі і цікавасці да літаратурнай спадчыны Бацькаўшчыны, да творчасці А.А.Куляшова, да свайго роднага слова.

Практычныя заданні

Дадатак 1

Глядзіце без дакору і пагарды

Вы на **мяне** з экранаў **вашых** кніг,

Як кінастужак спыненыя кадры,

Гатовыя крануцца **кожны** міг.

На старце **вы**. Ад быстрае пагоні

Мне не ўцячы, а **вам** не перагнаць

Мае маршчыны і сівыя скроні,

Якім рукой да фінішу падаць.

Для **тых**, **хто вас** не бачыў, **вы** –

партрэты

Адстартаваўшых год. А для **мяне** –

Вы назаўжды **майго** юнацтва леты,

Што не падставяць скроні сівізне.

Для **іншых вы** – ахвяры радавыя

Крутых гадоў, бязлітасных судоў.

А для **мяне** – **вы** маршалы, **якія**

Камандавалі б арміямі слоў.

(А.Куляшоў. «Глядзіце без дакору і пагарды…»)

<u>**Дадатак 2**</u>

Устаўце прапушчаныя арфаграмы, вызначце разрад займеннікаў, марфалагічныя прыметы, сінтаксічную ролю, пачатковую форму для кожнага займенніка, ужытага ў тэксце.

Мой маналог, як палымя(н, нн)ы конь,

Пачуўшы подых бур, стрыжэ вушамі,

Спяшаецца, паразмаўляўшы з вамі,

Ад вечнага агню ў жыцця агонь.

Між намі лёс правёў размежаванне:

Вы – скрыжаванне рук, я – крокаў рух.

Аднак саюз мужчын…кі – не каханне,

Дзе трэ(ц, цц)і лішні пакідае двух.

Наш бра(т,ц)кі вузел не парве, я знаю,

Ні адгрымеўшы, ні наступны бой.

Я, ваша памяць, вас не пакідаю,

Бяру з сабой, як клятву, як набой.

Злучыліся: з дарогамі дарога,

З лістамі дрэва, са слязою пыл,

І ў сэрцы тым, дзе ўсёй зямлі трывога,

У тры разы прыбавілася сіл.

(«Мой маналог, як палымяны конь…», 1964—1965 гг.)

<u>Дадатак 3. Памятка. Разрады займеннікаў</u>

1. **Асабовыя:** я, мы, ты, вы, ён, яна, яно, яны.
2. **Зваротны:** сябе.
3. **Прыналежныя:** мой, наш, твой, ваш, яго, яе, ягоны, іх, іхні, іхнія, свой.
4. **Указальныя:** гэты, той, такі, гэтакі, столькі, гэтулькі.
5. **Азначальныя:** сам, самы, увесь (уся, усё), усякі, кожны, іншы, усе.
6. **Пытальныя:** хто? што? які? чый? каторы? колькі?
7. **Адносныя:** хто, што, які, чый, каторы, колькі .

8. **Адмоўныя:** ніхто, нішто, нічый, ніякі, ніколькі.
9. **Неазначальныя (няпэўныя):** нехта, нешта, некаторы, нейкі, нечы, некалькі, хтосьці, штосьці, якісьці, чыйсьці, хто-небудзь, што-небудзь, які-небудзь, чый-небудзь, абы-хто, абы-што, абы-які, абы-чый.

Дадатак 4. Дыягнастычная тэставая работа (адказы – словы ў пачатковай форме).

1. Выберыце правільнае азначэнне:

1) займеннік – гэта самастойная часціна мовы, якая абазначае прадмет, прымету, колькасць;

2) займеннік – гэта самастойная часціна мовы, якая абазначае прадмет, прымету, колькасць, не называючы іх;

3) займеннік – гэта самастойная часціна мовы, якая ўказвае на прадметы, прыметы прадметаў, колькасць, не называючы іх;

2. Працягніце адказ: займеннік ужываецца замест наступных часцін мовы: назоўнікаў, прыметнікаў і … .

3. Колькі займеннікаў у дадзенай страфе (у назве верша не ўлічваць):

Гадзіннік мой –не сонца, што ў зеніце,

Гадзіннік мой – не сэрца, што ў грудзях.

Сваім дакладным часам на арбіце

Сама зямля мой вымярае шлях… («Гадзіннік мой –не сонца, што ў зеніце…»)

4. Якую сінтаксічную функцыю выконвае ўказальны займеннік у сказе:

Хай сэрца стане, сонца ў хмарах згіне,

А ты,Зямля, няспынным крокам кроч,

Не дай на той мне ўпасці палавіне,

Дзе дня не будзе, будзе толькі ноч. («Гадзіннік мой –не сонца, што ў зеніце…»)

5. Вызначце разрад выдзеленага займенніка:

Ратуй людзей з бяды ліхой,

<u>іх</u> душы

На гвалт і на адчай не пакідай,

Ты радасць ім нясі, сабе –адчай,

Ім – волю, гвалт – сабе, ты духам дужы…

(«Варшаўскі шлях»)

<u>Дадатак 5</u>. Дыягностыка ведаў і ўменняў

№	Матэрыял	Бал (1—10)
1.	**Тэорыя—фармуляваць азначэнне паняцця «займеннік»**	
2.	**Уменне знаходзіць займеннікі ў сказах, вызначаць іх пачатковую форму**	
3.	**Уменне правільна вызначаць марфалагічныя прыметы, сінтаксічную функцыю займеннікаў**	
4.	**Уменне правільна вызначаць разрад займеннікаў па значэнні**	
5.	**Уменне ўжываць займеннікі ва ўласным маўленні**	